

Kaip laikytis konkurencijos teisės taisyklių: asociacijų vaidmuo APŽVALGA

Konkurencijos tarybos mokymai asociacijoms

- Veda Konkurencijos tarybos draudžiamų susitarimų skyriaus atstovas
- Apima tiek bendro pobūdžio taisykles, tiek ir atsižvelgia į sektoriaus specifiką
- Vieni mokymai per mėnesį. Trukmė 1-1,5 val.
- Laiką ir temas deriname iš anksto
- Tai nėra individualios teisinės konsultacijos

Šiandienos susitikimas

- Pagrindinės konkurencijos teisės taisyklės
- Asociacijos narių susitikimai
- Keitimasis informacija
- Narystė asociacijoje
- Atsakomybė

Pranešime pateikiami vertinimai yra asmeninė autoriaus nuomonė, kuri nebūtinai sutampa su oficialia Konkurencijos tarybos pozicija

Ką saugo konkurencijos teisė?

- Efektyvi konkurencija tarp ūkio subjektų yra vienas pagrindinių sėkmingos rinkos ekonomikos elementų
- Konkurencija paskirsto resursus efektyviausiems ūkio subjektams ir technologiniams sprendimams ir taip skatina tobulėti
- Skatindama inovacijas ir neleisdama išsikraipyti rinkos veiksniams, konkurencija teikia naudą vartotojams

Konkurencijos teisė ir asociacijos

- ❑ Verslo asociacijos yra platforma, leidžianti aptarti rūpimus klausimus, atstovauti interesus viešumoje, dalintis patirtimi, tobulėti, tvirtinti bendrus standartus
- ❑ Tačiau asociacijos vaidmuo konkurencijos teisės kontekste yra ypatingai svarbus, kadangi tai platforma, kurioje vyksta bendravimas tarp konkurentų rinkai svarbiais klausimais

Konkurenciją ribojantys susitarimai

I. Ką draudžia konkurencijos teisė?

Konkurenciją ribojančius susitarimus:

- Susitarimai fiksuoti (minimalias) prekės **kainas** ar kt. prekybos sąlygas
- Susitarimai **pasidalinti rinką** teritorinių pagrindų ar pagal pirkėjų grupes
- Susitarimai **riboti gamybos/prekybos apimtį**, inovacijas;
- Informacijos mainai** tarp konkurentų
- Kt.

tarp konkurentų

tarp ne konkurentų

Asociacijos sprendimas – susitarimas

Bet koks ūkio subjektų junginio priimtas sprendimas pagal konkurencijos teisę yra laikomas susitarimu

Sprendimo pripažinimo susitarimu savaime nepaneigia:

- juridinė forma
- priėmimo tvarka
- privalomumas
- laikymosi priežiūros mechanizmo egzistavimas
- jį priėmęs organas
- ir pan.

ESBT 1991-12-17 sprendimas Nr. T-7/89 SA Hercules Chemicals NV v. ES Komisija, 256 p.

Svarbu atkreipti dėmesį

- ❑ **Valia** susitarti (pritarti) gali būti pareikšta tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai, **tiek aktyviais, tiek pasyviais veiksmais**
- ❑ Ūkio subjektas, būdamas asociacijos nariu, sudaro nuomonę, kad jis yra pritaręs asociacijos **įstatams** ir yra suteikęs teisę asociacijai nustatyti jam pareigas.
- ❑ **Neatsiribojimas** reiškia sutikimą
- ❑ Faktas, kad ūkio subjektas **nedalyvavo** asociacijos susirinkime ar į asociaciją įstojo vėliau, t.y. po sprendimo priėmimo, dar nereiškia, kad toks ūkio subjektas nedalyvavo draudžiamame susitarime

KOMAA byla: kainų fiksavimas

- Rinkos dalyviai:** Lietuvos komunikacijos agentūrų asociacija KOMAA ir 25 ūkio subjektai, jos esami ar buvę nariai, teikiantys reklamos ir žiniasklaidos planavimo paslaugas.

- Konkurencijos problema:**
 - fiksuotas (3000 Lt plus PVM) mokestis konkurso dėl reklamos ar žiniasklaidos planavimo paslaugų pirkimo organizatoriams už KOMAA narių dalyvavimą konkurse ir pasiūlymo jame pateikimą
 - konkursinio mokesčio taikymas
 - KOMAA veiksmai: susirinkimai, tarpininkavimas, raginimas
 - KOMAA pozicija: mokesčiu apsaugoma narių intelektualinė nuosavybė

- 2009-06-04 KT sprendimas:** KOMAA ir jos narės pažeidė KĮ 5 str. 1 d. 1 p. Bauda apie 1 % bendrųjų metinių pajamų nuo 2 500 iki 417 200 litų (bendras baudos dydis 3.4 mln. litų).

Laivų agentų byla: kainų fiksavimas

- Rinkos dalyviai:** Lietuvos laivybos maklerių ir agentų asociaciją (LLMAA) ir 32 laivų agentavimo įmonės.

- Konkurencijos problema:**
 - 1998 - 2011 m. LLMAA ir dalis jos narių buvo susitarę taikyti minimalius laivų agentavimo paslaugų tarifus:
 - Steigiamajame asociacijos narių susirinkime priimti rekomenduojami minimalūs agentavimo paslaugų įkainiai
 - Įkainiai taikyti praktikoje
 - raginama jų laikytis
 - prižiūrimas įkainių laikymasis

- 2011-12-08 KT sprendimas:** LLMAA ir jos narės pažeidė KĮ 5 str. ir SESV 101 str. Baudos sudarė apie 5 % bendrųjų metinių pajamų (nuo 1,2 iki 10 proc.), nuo 800 litų iki 1 861 900 Lt (bendras baudos dydis 12 mln. litų).

Ortopedų byla: gamybos ribojimas

- ❑ **Rinkos dalyviai:** Ortopedijos ir reabilitacijos paslaugų teikėjų asociacija ir 11 jos narių, užsiimančių ortopedijos techninių priemonių gamyba bei prekyba

- ❑ **Konkurencijos problema:**
 - ❑ Asociacijos posėdžiuose įmonės susitarė dėl:
 - ❑ ortopedijos techninių priemonių savikainos,
 - ❑ valstybės kompensuojamų prekių gamybos išdirbio normų sumažinimo bei gamybos kiekių sumažinimo
 - ❑ valstybės lėšų, skirtų kompensuoti pacientų įsigyjamoms ortopedinėms priemonėms, pasidalinimo

- ❑ **2011-01-20 KT sprendimas:**
 - ❑ Asociacija bei jos narės pažeidė KĮ 5 str. ir SESV 101 str., skirta baudos nuo 1000 iki 1 644 500 litų, viso 3 mln. Litų
 - ❑ VLK pažeidė Konkurencijos įstatymo 4 str., sudariusi prielaidas bei skatinusi KĮ 5 str. pažeidimą.

Kinologų byla: diskriminacija

- ❑ **Rinkos dalyviai:** Lietuvos kinologų draugija (LKD) ir jos nariai

- ❑ **Konkurencijos problema:**
 - ❑ Prekybos ribojimo susitarimas – kolektyvinis atsisakymas tiekti prekes:
 - ❑ LKD sprendimas draudžiantis draugijos nariams tiekti šuniukus su draugijos išduotais kilmės dokumentais į parduotuves ar kitiems perpardavėjams
 - ❑ LKD sprendimu buvo užkirstas kelias konkurentams – zooprekių parduotuvėms bei kitiems perpardavėjams – veikti rinkoje.

- ❑ **2010-04-01 KT sprendimas:** LKD pažeidė KĮ 5 str., skirta bauda apie 2,5 procento bendrųjų metinių pajamų

Informacijos mainai tarp konkurentų

II. Kodėl informacijos mainai gali riboti konkurenciją?

- dirbtinai **padidina** ūkio subjektų tarpusavio **sąveiką** ir elgesio priklausomumą
- sumažina** arba panaikina tam tikrą **netikrumą** dėl nagrinėjamų rinkų veikimo
- mažina** paskatas intensyviai **konkuruoti**
- padidina** įėjimo į rinką **kliūtis**

Informacijos mainai – Ką turėti omeny?

Rinkos struktūra

Rinkos koncentracija
Rinkos dalyvių skaičius
Įėjimo į rinką barjerai

Informacijos pobūdis

Informacijos amžius
Informacijos detalumas
Informacijos jautrumas

Mainų pobūdis

Viešas/Vidinis
Tiesiogiai/per tarpininką

Popieriaus byla, 2006 m.

- Rinkos dalyviai:** kredinio popieriaus ir biuro popieriaus didmenininkai

- Rinkos struktūra – koncentruota:**
 - 6 ūkio subjektai: iki 94 proc. kredinio popieriaus rinkoje; iki 97 proc. biuro popieriaus rinkoje.
 - 3 pirmaujantys: biuro popieriaus rinkoje virš 70 proc., kredinio popieriaus rinkoje 60 proc.

- Konkurencijos problema:**
 - 1999-2004 metais 6 bendrovės kas 3 mėnesius keitėsi informacija apie praėjusio metų IV duomenis:
 - rinkos dalis**
 - pardavimus tonomis**
 - pardavimų vertę litais.**

- KT spendimas:** Informacijos mainai pripažinti KĮ pažeidimu.

Pieno byla, 2008 m.

- ❑ **Rinkos dalyviai:** Asociacija „Pieno centras“ ir pieno produktų gamybos ir pardavimo veikla užsiimantys ūkio subjektai

- ❑ **Rinkos struktūra** – koncentruota:
 - ❑ 6 įmonės nuo 70 iki 100 procentų atskirų pieno produktų rinkų

- ❑ **Konkurencijos problema:**
 - ❑ Per asociaciją įmonės kas mėnesį keitėsi informacija:
 - ❑ apie kiekvieno informacijos mainuose dalyvavusio ūkio subjekto **pieno supirkimo rodiklius: kiekis**, kiekio **pokytis** procentais, **vidutinė mėnesio kaina**, kainos **pokytis** procentais;
 - ❑ atskirų pieno produktų **gamybos ir pardavimo veiklos rodiklius: kiekis**, mėnesio procentinis **pokytis**.

- ❑ **KT spendimas:** Informacijos mainai pripažinti KĮ pažeidimu.

Narystės asociacijoje sąlygos

III. Narystės asociacijoje sąlygos gali riboti konkurenciją

- Objektyvūs kriterijai
- Proporcingi kriterijai
- Skaidri procedūra
- Nediskriminacinė priėmimo bei pašalinimo iš narių procedūra

- Ypatinga pareiga, jei asociacija kontroliuoja tam tikros ekonominės veiklos vykdymo galimybes.

Atsakomybė

KT sprendimai asociacijų bylose

KT sprendimai dėl asociacijų 2009-2011

11 tyrimų

7 pažeidimai

4 tyrimai nutraukti

Pasekmės:

skirtos sankcijos viršija **20 mln. litų**

virš **70 įmonių apribota** teisė 3 metus dalyvauti **viešuosiuose pirkimuose**

Pasekmės

Draudžiamo susitarimo/sutarties **negaliojimas**

Įmonei

- bauda** iki 10 proc. ūkio subjekto bendrųjų metinių pajamų
- teisės dalyvauti **viešuosiuose pirkimuose apribojimas** iki 3 metų
- ieškiniai dėl žalos atlyginimo

Asociacijai

- bauda** iki 10 proc. asociacijos bendrųjų metinių pajamų

Įmonės **vadovui**

- teisės eiti pareigas apribojimas** nuo 3 iki 5 metų
- bauda** iki 50 000 litų
- viešinimas** spaudoje

Baudos dydžio nustatymas

Bazinis dydis

- iki 30 % su pažeidimu **susijusių prekių pardavimo vertės**
- dauginama** iš dalyvavimo pažeidime **metų skaičiaus**;
- pridedama 15 %-25 %**, jeigu įmonė dalyvavo kartelyje
- papildomai **didinama**:
 - siekiant atgrasomojo poveikio, kai pajamos iš nesusijusių pardavimų >95%
 - kad viršytų neteisėtą pelną, jeigu įmanoma apskaičiuoti

Bazinio dydžio koregavimas

Didinimas:

- sunkinančios aplinkybės (iki 50 %)
- pakartotinis (iki 100 %) – senatis 7 metai
- aktyvus vaidmuo pažeidimo padaryme (iniciatorius arba skatintojas)

Mažinimas:

- lengvinančios aplinkybės (iki 50 %)
- pasyvus vaidmuo pažeidimo padaryme

Senatis

- 5 metai** nuo pažeidimo padarymo dienos, o esant tęstiniam ar trunkamajam pažeidimui – nuo paskutinių veiksmų atlikimo ar nutraukimo dienos

Ko vengti?

- Diskusijų apie kainas, kainodarą, nuolaidas
- Diskusijų apie klientų paskirstymą ar pasidalinimą teritorijomis
- Neobjektyvių ir neskaidrių stojimo į asociaciją kriterijų
- Komeraciškai jautrios informacijos mainų

Ko siekti?

- Žinoti, kas yra draudžiama
- Tvarkingai organizuoti asociacijos veiklą
- Mokymai asociacijos nariams
- Aiški su konkurencijos teise suderinama politika
- Bendradarbiavimo su konkurencijos institucija
 - Pranešti apie pažeidimą
 - Bendradarbiauti, jei pradėtas tyrimas

Detaliau seminaruose

- Informacijos mainai
 - Ką daryti, jei jau esi draudžiamo susitarimo dalyvis?
 - Bendradarbiavimo susitarimai
 - Visiško ir dalinio atleidimo nuo baudos programa
 - Jūsų klausimai
-
- Norėdami susitarti dėl seminaro rašykite el. paštu
aldona@konkuren.lt
dina.lurje@konkuren.lt

Klausimai?

Ačiū už dėmesį!

